

Atatürk'ün Türk Gençliğini Tanımı ve Ona Olan Güveni

Nurettin ERGEN*

Bu yazımızda, Atatürk'ün, doğrudan Türk gençliğini amaçlayarak yaptığı konuşmaları ve ona ilişkin söylediği sözlerinden yola çıkarak, «ATA'nın gençlikten ne beklediği» sorusuna yanıt vermeye çalışacağız.

«Türk çocuklarının nasibi, her başarılı atılımdan hep sevinç veren sonuçlar olmaktadır. Türk çocukları, yürüdünüz, yürüyorsunuz, yürüyünüz.

Yaptığınız atılımlar, sizi yüksek ülkeye ulaştırmak üzeredir, durmayın, yürüyün...

Mutluluk, bolluk, sevinç ve hepsinden sonra, dünyaya karşı yükü yükselecek bir gurur seni bekliyor.

Türk çocukları son sözümün son sözcüğüne, dikkat... Gurur, ululuk, sende zaten vardır. Bunu gösterme Önu, kendi yüksek enerjinin kutsal tutulan ve korunulan yerinde sakla. Gerektikçe, büyük alçak gönüllülük göster. Fakat yine gerektiğince göster ezici yumruğunu!

İşte bu özellikleriyle kanıtlayabilirsin ne olduğunu benim bugünkü ve yarınki Türk gençliğinden beklediğim haslet (güzel huy), bu suretle belirlenmeli, görünmelidir».(1)

Atatürk, Türk gençliğinin özelliklerini belirlediği bu konuşmacını, 1936 yılı Temmuzunun 18'ini 19'a bağlayan gece, Flcrya Köşkünde, ye mek masasında yapmıştır. Sofrada yirmiiki kişi vardır : Milletvekilleri, generaller, dilciler, tarihçiler...

Atatürk mutludur. Çünkü Lozan Barış Antlaşmasından beri kafasında büyük bir sorun olan «Boğazlar Meselesi» artık Montrö ile çözümlenmiştir. Bu yüzden sevinçlidir, coşkuludur. İşte böyle bir ortamda, gecenin üç sularında, bu konuşmayı yapmakta, ardından da gramofonla «Yanık Ömer» plağını çaldırmaktadır.

*Türkçe Öğretmeni ve Eğitim-Bilim Uzmanı

(1) Kemal Arıburnu, Atatürk'ten Anılar, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Tisa Matbaacılık Sanayii, 1969, S. 193.

Atatürk'ün, Türk gençliğinden ne anladığını, onun nasıl olması gerektiğini belirleyen yukarıdaki tümceleri, gerçekten çok anlamlı ve ilginçtir. O'na göre, Türk çocuklarına düşen, her başarılı adımdan sonra olumlu sonuçlar almaktır. Boşa adım atmamaktır. Başardığı işin sevincini yüreğinde duymaktır. Kazandığı utkunun esrikliğine kapılmamaktır. Bugüne dek yürüdüğü, halen de yürümekte olduğu gibi, bundan sonra da yürümekten geri durmamaktır.

Türk gençliğinin ulaşmak istediği bir ülkü vardır : Mutlu bir Türkiye yaratmak ve çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkmak... Türk gençliğinin parçası : Mutluluk, bolluk ve sevinç olmalıdır. Evrende onun yeri yükseklerdir. Ama hiçbir zaman, kendi benliğinde var olan gururunu ve ululuğunu göstermeğe kalkmamalıdır. Onu içinde saklamasını bilmelidir. Alçak gönüllülükten ayrılmamalıdır. Fakat gerektiğinde de, bir arslan gibi kükremesini bilmelidir. Ezici yumruğunu gösterebilmelidir. Türk gençliği, ancak böyle davranırsa, ne olduğunu, dosta-düşmana karşı kanıtlar. Gerçek kişiliğini ortaya koyar. Bugünkü ve yarınki Türk gençliğinden beklenen güzel huylar bunlardır. Her Türk genci, bu nitelikleri üzerinde taşımaları ve bu özelliklere göre hareket etmelidir.

«Türkiye Cumhuriyetinin, özellikle bugünkü gençliğine ve yetişmekte olan çocuklarına hitabediyorum : Batı senden, Türk'ten çok geliyordu. Anlamda, düşüncede, tarihte bu böyleydi. Eğer bugün Batı, nihayet teknikte bir üstünlük gösteriyorsa, ey Türk çocuğu, o kabanat da senin değil, senden öncekilerin başışlanmaz sarsamalarının bir sonudur.

Şunu da söyleyeyim ki çok zekisin. Belli. Fakat zekânı unut. Daima çalışkan ol.(-)

Atatürk'ün, gençliği böylesine tanımlamasına, öbür söylevlerinde de rastlıyoruz : «Türk, övün, çalış, güven» özdeyişi de yukardaki sözleriyle bir koşutluğu göstermektedir.

Gençliğin, neyi iyi bilmesini istiyor Ata'mız? Batı'nın bugünkü teknikteki üstünlüğü ,seni aşağılık duygusuna itmemeli. Geçmişte sen, düşünce üretmede, anlamlı işlerde, tarihsel yaşamında, Batıdan üstündün. Bugün içinde bulunduğun durumun, senin güçsüzlüğünden, yetisizliğinden kaynaklanmamaktadır. Kusuru kendinde arama. Seni teknikte geri bırakan, daha önceki kişilerin —yöneticilerin— sarsaklamalarıdır. Onların, başışlanmaz kusurlarıdır.

---

²Arıburnu, Ün. Ver., s. 195.

Ey Türk çocuğu, zeki olduğun bir gerçek. Bunu kanıtlamaya gerek yok. Ama bu yetmez. Salt anlayışına güvenme. Çalışmaya koyul. Yaşamı başarmak, ülkeni kalkındırmak için zeki olman yetmez. Çok çalışmalısın. Çalışkan olmalısın. Zaten tembellik senin soydan getirdiğin niteliklerle de bağdaşmaz. Fransız düşünürü Pasteur'ün dediği gibi : «Dehanın yüzde doksandokuzu çalışmaktır. Bunu böyle bil. Anlamlılığın, düşüncendən, tarihinden güç alarak, seni salt teknikte geçmiş olan Batı karşısında çalışarak «çağdaş uygarlık düzeyi»nin üstüne çık. Sana yaraşan budur... Kanımızca, Atatürk, Türk gençliğinden bunu beklemektedir. Gençlik, Ata'sının bu buyruğuna bugüne değin olduğu gibi bundan sonra da uyacak, teknikte geri kalmışlığını er geç üzerinden atacaktır.

«Köylere gidiyor, köylülerle temas ediyorsun, devrimin anlamını, onlara da anlatmaya çalışıyorsun musunuz?»

Atatürk, bu soruyu, Balıkesir Halkevini ziyarete gittiğinde, etrafını çevreleyen gençlere sorar ve yanıtını ister. İlk bir suskunluk sarar yöreyi. Sonra bir genç, çekinerek ve kekeleyerek şöyle yanıtta bulunur : «Gitmek ilişki kurmak istiyoruz... Fakat maalesef gidemiyoruz. Çünkü ödeneğimiz yok.»

Gencin bu yanıtı, Atatürk'ü derinden üzer. Birden, altın kaşlarını çatar : «Ne demek? Şeyh Efendinin ödeneği mi vardı?» diyerek, Türk devrimini, yurttaki kökleştirmekle yükümlü delikanlıya, görevini anımsattır. Bu arada, istediği yere kendisini bedava taşıtan kurnaz Şeyh Efendi değin clamıyor musunuz demek ister?

Atatürk, «Devrimin hedefini kavramış olanlar, daima, onu korumaya muktedir olacaklardır» buyruğunu vermiştir. Ödenek yokluğunu ileri sürerek köye ve köylüye ulaşmamak, Atatürk'ün, Türk gençliğine vermek istediği ülkü ile bağdaşmaz. Türk devrimi, kısa zamanda, kırsal kesimde yaygınlaşmaz. Bunun sonucu olarak da, yıllarca süren savaş türlü düşmanlarla ulusça yapılan kanlı bçğuşmalardan sonra elde edilen başarılar, ereğine çabuk ulaşamaz. Bu ise, Ata'nın, «yeni yurt, yeni toplum, yeni devlet» ilkesine ters düşer. Bu nedenle gençlik, vakit yitirmeden, ödenek olup-olmadığına bakmaksızın, köyün yolunu tutmalı, köylülere, yapılan devrimlerin anlamını açıklamalıdır. Bu uğraş, günübirliğine köye gidip-dönmekle olmaz. Boyumuzu gösterip, bir söylevle yetinip, «haydi hoşça kalın» demekle de olmaz. Belli bir süre, köylü ile «hemdert», «haldaş» olmak gerekir. Köyün ve köylünün ya-

şamına girmek gerekir. Köylünün eriş yer yatağında yatmak, ekşimiş ayranını içmek, çığundâ elektriği cımayan ışksız gecelerini paylaşmak gerekir.

Tanzimat aydını ve genci, köyün-köylünün dertlerini çözmek için değil, piknik yapmaya gidiyordu köye. Şırıldayan deresiydi ulaşmak istediği yer! Onlara göre, köy ve köylü pisti. Köylüler kaba insanlardı! Onlarla yüzyüze gelmeleri, soyluluklarına gölge düşerdi!... Bu düşünceler, Cumhuriyete değin az çok böyle sürdü. Atatürk, «Türkiye'nin asıl sahibi ve efendisi, gerçek üretici olan köylüdür»⁴ işaretiyle, yüzler, gerçek anlamda, köye ve köylüye dönmeye başladı. Doğal olarak, Türk devriminin, ülkenin asıl sahiplerince anlaşılması, içlerine sindirilmesi gerekirdi. Bunu yapacaklar da, aydınlar ve gençlerdi. Bu nedenle, nakli olarak Atatürk, gençlere, «köylere gidiyor, köylülerle ilişki kuruyor, devrimin anlamını, onlara da anlatmaya çalışıyor musunuz?» diyor. Gençlere verilen bu işaret, dün olduğu gibi bugün de geçerliğini sürdürmektedir.

Son zamanlarda, Atatürk'ün yeterince anlaşılmadığını, söylevlerinin okunmadığını, bu yüzden de, O'nun dar kalıplar içine sokulmak istendiğini görür gibi olmaktadır. «Güneşin balçıkla sıvanamayacağı» gibi, yarattığı büyük yapıtlar karşımızdayken, Atatürk, tüm ulusun bu arada gençliğin bilincinden koparılıp atılamayacaktır. Çünkü Atatürk, Türk devrimini, ulusal istence dayamıştır. Onu, Türk düşünce ve sağduyusu ile yoğurmuştur. Geçmiş dönemlerin yanılıklarını dikkate alarak, yeni Türkiye'nin temellerini öyle atmıştır. Bu bakımdan Atatürk, kendi koşullarını, kendi olanakları içinde yaratan bir önderdir. Oluşturduğu devlet modeli de, bir başka ülkenin modeline benzemez. O'nun, dinin devlet işlerinden ayrılması anlamına gelen layikliğı getirmesi, asla küçümsenemez.

Atatürk, toplumsal değerlerimize önem vermediğimizi, kendi ülkemizi, tarihimizi, geleneklerimizi, özelliklerimizi ve gereksinimlerimizi yeterince tanımadan, gözlerimizi dışa çevirmenin bir yanılığı olduğunu, 20 Mart 1923'te, Konya gençlerine karşı yaptığı konuşmada vurgulamaktadır. Toplumsal kopukluğumuzu belgelemesi bakımından, bu konuşmanın ilgili bölümlerini aşağıya alıyoruz :

«...Genellikle şu yanılığımız vardır ki inceleme ve araştırmamıza taban olarak, kendi ülkemizi, kendi tarihimizi, kendi özelliklerimizi ve gereksinimlerimizi anlamalıyız. Aydınlarımız belki tüm evreni, tüm diğer ulusları tanır, ama kendimizi bilmeyiz.

⁴Mustafa Haydar (Derleyen), Atatürk Diyor ki, Varlık Yayınları, Sayı : 532, İstanbul : Ekin Basımevi, 1957, s. 75.

Aydınlarımız, ulusumu, en mutlu ulus yapayım der. Başka uluslar nasıl olmuşsa, onu da aynen öyle yapayım der. Fakat düşünmeliyiz ki böyle bir kuram, hiçbir devirde başarılı olmuş değildir. Bir ulus için mutlu olan şey, diğer ulus için bir yıkım olabilir Aynı neden ve koşullar, birini mutlu ettiği halde, diğerini mutsuz kılabilir. Onun için bu ulusa gideceği yolu gösterirken, evrenin her türlü biliminden, bulgularından, ilerlemelerinden yararlanalım, fakat unutmayalım ki asıl temeli kendi içimizden çıkarmak zorunluluğundayız.»⁵

Türk gençliği, Atatürk'ün bu tanısı üzerinde çok iyi durmalı, çağın düşünsel akımlarını okurken, irdelerken, kendisine verilen yukarıdaki buyruğu gözden ırak tutmamalıdır.

Atatürk, Onuncu Yıl Cumhuriyet Balosunda, dans eden bir genç kızla delikanlıyı bir ara yanına çağırır. Nerede okuduklarını sorar. İkisi de bir yabancı okulda öğrencidir. Ünlü sorularını onlara, yöneltir :⁶

- Sakarya Savaşı ne zaman oldu?
- Ulusal Kurtuluş Savaşı kaç evre sürmüştür?
- Türk devrimciliğinin temeli nedir?

Bu sorular karşısında, öğrenciler :

— Efendim, bize okulda yalnız Fransız devrimini okuttular. Türk devrimini hiç duymadık...» deyince, Atatürk, kız ve erkek öğrenciye şunları söyler :

«Bütün bu şenlik ve bayram, ulusal kurtuluş ve Türk devrimlerini yapanların, ya da bunlarda, az da olsa çaba ve emirgemezlik payı bulunanların hakkıdır. Siz, o devrimlere katılmamış olabilirsiniz. Yaşınız buna elverişli değildir. Fakat o işi yapmış olanların arasına girebilmeniz, onlar gibi eğlenmeniz için en az, o işlerin nasıl yapıldığını mutlaka ve ne yapıp yapıp bilmelisiniz...»⁷

Atatürk'ün, bu iki genci sorgulamasından kanımızca şu düşünce ortaya çıkmaktadır : Gençler, geçmişin ulusal olgularını öğrenmek zorundadır. Toplumca yaşadığımız, uğraş verdiğimiz bir dönemin olup bitenleri, bizi ilgilendirmez diyemeyiz. Hele öğrenilmeyen, bilinmeyen konular, Türk Kurtuluş Savaşı üstüne olursa! Çünkü bu

⁵Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Cilt : II, Türk Devrim Tarihi Enstitüsü Yayınları, s. 140-141.

⁶Arıburnu, **Ön Ver.**, S. 277.

⁷Aynı, S. 277.

savaş, bilindiği gibi, Türklüğün clüm-kalım savaşıydı. Emperyalist güçlerin, Türk ulusuna vurmak istedikleri tutsaklık zincirinin koparılıp atılışı savaşıydı. «Ya bağımsızlık, ya clüm» parçasıyla girişilen bir uğraştı. Yıllardan beri sürdürülen aymazlıktan bir silkinişti. Türkiye'yi yeniden kurmak, ulusça mutlu ve özgür yaşayabilmek için yapılan bir halk savaşıydı... Cumhuriyetin bekçiliğini üstlenen Türk genci, elbet de Kurtuluş Savaşının tarihini, evrelerini ve bu savaş sncrası cluştırulan Türk devriminin dayandığı temel ilkeleri bilecekti. Çünkü Kurtuluş Savaşı, ulusça yaşanan bir destandı. Türk gencine, bu destanın oluş nedenleriyle sncuçlarını, bilmek düşecekti. Aslında, tarihimiz ile yaşantımız arasında bir bağ olmalıydı. Bugünkü yaşantımızın mutluluğu, dünün tutsaklığından ve bu tutsaklığa başkaldırıktan ileri geliyordu. Türk genci, bugünleri borçlu olduğumuz Sakaryaları unutamazdı : Metris Tepeleri, Kanlı Sırtları, Adsız Tepeleri... avucunun içi gibi bilmeliydi. «Fransız devrimini ckuttular», «Türk devrimini hiç duymadık» demeleri, Türk gencini bağışlatamazdı! Ancak, Atatürk'ün engin insanlığı ve Başöğretmenliği, bu olayca da gene ağır basmıştır. Atatürk, yabancı ckulda okuyan ve Ulusal Kurtuluş Savaşını bilmeyen bu gençleri, yaveri aracılığı ile ve güler yüzle «evlerine ders çalışmaya!» göndermiştir.

Dileğimiz odur ki Türk gençliği, her cğretim yılı biraz daha derine inerek yinelenen bir ders gibi, «Atatürk ve Devrimlerini» döne-döne okumalı, yorumlamalı, yaşanan olay ve olguları, içine sindirmelidir. Atatürk ve devrimlerinden, kendisine gerekli olan dersi çıkarmalıdır. Bir başkasının bunları okutmasını beklememelidir. Çünkü Türk gencinin Ata'sından aldığı scrumluluk, ilkin, böyle bir görevin yerine getirilmesini zorunlu kılmaktadır.

«Büyük olmak için hiç kimseye iltifat etmeyeceksin, hiç kimseyi aldatmayacaksın, ülke için gerçek ülkü ne ise onu görecek, hedefe yürüyeceksin. Herkes, senin karşısında bulunacaktır, herkes seni yolundan çevirmeye çalışacaktır, fakat sen buna dayanıklı olacaksın. Önüne, sonsuz engeller yığacaklardır. Kendini büyük değil, küçük, zayıf, araçsız, hiç sayarak, kimseden yardım gelmeyeceğine inanmış olarak bu engelleri aşacaksın. Bundan sonra da, sana büyüksün derlerse, bunu söyleyenlere güleceksin.»⁸

Atatürk'ün, yukardaki tümcelerde yer alan görüşlerine göre genç

---

⁸Atatürk Diyorki, (Hazırlayan : Milli Eğitim Bakanlığı), İstanbul : Milli Eğitim Basımevi, 1980, s. 87-88. Bu yapıttan, özleştirilerek buraya alınmıştır.

lik, yücelmek için, başkalarına yaranmayı düşünmeyecektir. Hiç kimseyi, aldatmayacaktır. Yurt ve ulus için tutulması gereken gerçek yol neyse, onu benimseyecektir. Kuşkusuz, bu amaca doğru ilerlerken gençlik, bazı engellerle karşılaşacaktır. Yolundan döndürülmeye çalışılacaktır. Fakat Tevfik Fikret'in de dediği gibi «yolun hep çakıl ve diken» olduğunu bilerek, engellerden yılmayacaktır. «Elleri parça parça olsa da, bağı ateş ve kan içinde yansa» da, buna dayanacaktır. Önüne çıkarılan sencez engelleri, kendisi için, kamçılayıcı bulacaktır. Atatürk yolunda ereğe ulaşmak için, çabayı elden bırakmayacaktır. Büyük bir olasılıkla, Türk genci, cündeki engelleri aşarken —tıpkı Kurtuluş Savaşında olduğu gibi— elinde araç ve gereci bulunmayabilecektir. Her yönden, zayıf düşmüş olabilecektir. Kimseden yardım da görmeyebilecektir... Tüm bunlara karşın, Türk gençliğine düşen büyük ödev, bu engelleri aşmaktır. Atatürk'cü olmanın biricik yolu da budur. Kuruluş felsefesine inanmanın tek göstergesi, gençliğin, bu devinimi kendinde göstermesidir. Gençlik ne zaman ki bir Kurtuluş Savaşçısı gibi eyleme girecek, küllenen ateşi alevlendirecek, Atatürk devrimlerini yeniden ıştırarak, ancak o zaman kendisine «sen büyüksün» diyeceklerdir. Ama gençlik, gene de, büyüklük duygusuna kapılmayacaktır. Bunu söyleyenlere, gülüp geçecektir.

«Gençlerimiz ve aydınlarımız, ne için yürüdüklerini ve ne yapacaklarını, ilkin kendi beyinlerinde iyice kararlaştırmalı, onları halk tarafından kabule, sindirime yarar duruma getirmeli, onları ancak ondan sonra ortaya atmalıdır.»⁹

Atatürk devrimlerinin temelde tek amacı vardır: Türk halkını, evrende, ona yaraşır doruğa çıkarmak, onu güçlü, onurlu bir ulus yapmaktır. Gerek ulusal nitelikteki, gerekse uluslararası ilişkilerle ilgili devrimleri, hep bu ereğe ulaşmak için yapılmıştır. Her işte, her uğraşta göz önünde tutulan halktır. Halkın içinde bulunduğu sorunlardır. Yönetimde alınan tüm kararlar, hep halk gerçeğine dayanmak taadır. Bu bakımdan, gençlerin ve ayınlarnın ürettiği her karar, attıkları her adım, bu temel ilkeye aykırı düşmemelidir. Atatürk, «yönetimi halka vermek için çalışalım»¹⁰ derken, bu doğruyu vurgulamaktadır. O, attığı her temele «halk ölçüsü»nü koymuştur. Yapılan değiştirmeler, yenileştirmeler ve dönüşümlerde bu tutumdan ödün vermemiştir. Farclası: Halk için, halkla birlikte, halk yararınadır. Bu ba-

⁹Atatürk Diyor ki, (MEB Yayını), Ön. Ver., s. 88. Özleştirilerek buraya alınmıştır.

¹⁰Ceyhan Atuf Kansu, Atatürkçü Olmak. İstanbul: Ekin Basımevi, Varlık Yayınları, 1966, s. 81.,

kımdan, Türk genci de, Ata'sının yolunda yürürken, bu doğrudan hareket edecektir. Halktan kopuk, tabanı olmayan düşüncelere değer vermeyecektir. Halk için uğraştığını, halkın bilincine vordırmadın, crtaya çıkmayacaktır. Halk adına yapılan eylemde, halkla karşı-karşıya gelmeyecektir! Kendisini inandırıcaya, kendi düşüncelerini halka benimsetinceye dek, onun yanında olacaktır. Fil dışı kuleye çekilerek, halkı kendisinden scyutlayarak, evrende hiçbir gençlik ereğe ulaşamamıştır. Doğaldır ki Türk gençliği de ulaşamaz.

Atatürk'ün, Türk ulusunu, ortaçağ karanlığından kurtarması tüm engelleri yok etmesi, devrimleri başarması, halkı biteviye arkasına aldığı içindir. Padişahlığın ve halifeliğin kaldırılması halifelığın kaldırılması, Cumhuriyetin kurulması, layikliğın yönetimde temel iike olarak benimsenmesi, yurttaşlar yasaının kabulü, Türk Ceza Yasasının yürürlüğe konması, demokrasi ve hukuk devleti ilkelerinin oluşturulması ve uygulanması, tekke ve zaviyelerle türbelerin kapatılması, ezanın Türkçe okunmaya başlanması... hep halkın desteğiyle başarılmıştır. Yine toplumsal nitelikteki devrimlerden : Şapkanın giyilmesi, takvim ve saate uluslararası ilkelerin uygulanması, uluslararası sayıların alınması, hafta tatilinin Cuma gününden Pazar'a aktarılması, soyadı yasağının çıkarılması, gene halka anlatılarak, gereğine inandırılarak başarılmış işlerdir. Öte yandan; eğitimsel nitelikteki devrimlerden : Arap harfleri yerine Latin harflerinin kabulü, ulus okullarının açılması (1928), eğitimin tek elden yönetilmesi, halkı korkutarak, karşısına olarak değil, halkla-aydınlar-gençler arasında köprüler kurularak, onlarla kolkola birlikte yürünerek başarılmıştır. Atatürk'ün yolunu izleyecek gençler de, bu gerçeği bir an usundan çıkarmamalıdır.

Atatürk'ün, 26 Ağustos 1925'te, İnebolu'da, Türkocağında yaptığı konuşmasına burada kulak verelim :

«Ben şimdiye dek ulus ve ülke yararına ne gibi atılımlar, ne gibi devrimler yapmışsam, hep halkla temas ederek, onların ilgi ve sevgilerinden güç ve esin alarak yaptım. Şimdiye değin yaptığımız işlerde, aldığımız kararlarda aldandığımız ve ulus zararına çıkan hiçbir şey yoktur.»¹¹

---

¹¹Şevket Süreyya Aydemir, **Tek Adam**, Cilt : 3, İstanbul : Yükselen Matbaası, Remzi Kitabevi, 1969, ss. 242-243